

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto

23.08.2024

Asia: VN/14704/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja luoda edellytyksiä velkaantumisen kasvun taittamiseen. Lisäksi esityksen tavoitteena on purkaa kuntia ja muita koulutuksen järjestäjiä koskevia normeja.

Palvelualojen ammattiliitto PAM suhtautuu kriittisesti hallituksen esityksen toimenpiteisiin, joilla pyritään toteuttamaan hallituksen ilmoittama 100 miljoonan euron leikkaus ammatilliseen koulutukseen.

Opiskelijavuosien määrän vähentäminen ja norminpuruksi kutsuttu koulutuksen osaamisperusteisuuden ja laadunvalvonnan elementtien purkaminen tarkoittavat ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden heikentymistä. Opiskelijat saavat heikompaa opetusta, työelämä saa vähemmän osaavaa työvoimaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Hallituksen esitys kutsuu norminpuruksi sitä, että ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuuden ja laadunvalvonnan elementtejä rapautetaan. Näiden heikennysten laskennalliset säästöt julkiselle taloudelle jäävät erittäin vähäisiksi.

Oppivelvollisten osalta hallituksen esitys esittää, että kun henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa laaditaan oppivelvolliselle opiskelijalle, ei koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuutta tunnistaa ja tunnustaa oppivelvollisen aiemmin hankittua osaamista kuin siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osia alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja.

Käytännössä siis esimerkiksi oman harrastuneisuuden kautta hankittu osaaminen ei olisi enää hyödynnettävissä. Oppivelvollisten parissa tällaisen osaamisen hankkiminen on luultavasti melko harvinaista, mutta muutos vähentää osaltaan ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuutta. Miksi tällainen periaatteellinen muutos on tehtävä, kun sen kustannussäästöt jäävät erittäin vähäisiksi (vuositasolla noin 3,5 miljoonaa euroa)?

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi, että koulutuksen järjestäjällä ei jatkossa olisi velvollisuutta laatia tutkinto- tai koulutuskohtaista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa. Arvioinnin toteuttamissuunnitelma on ollut toimiva työkalu opetuksen parissa toimivan henkilöstön ohjaamiseen ja arvioinnin tukemiseen.

Kun toiminnan resurssit heikkenevät, on yleensä tarvetta laajemmalle tuelle ja ohjaukselle. Hallituksen esityksen vaikutus on päinvastainen. Tässäkin muutoksessa arvioitu kustannussäästö on hyvin pieni (540 000 euroa).

Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

-

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Hallituksen säästöt ammatilliseen koulutukseen aiotaan ensisijaisesti saavuttaa vähentämällä oppilaitosten perusrahoituksen taustalla olevia opiskelijavuosimääriä. On hyvä ymmärtää, mihin tämä tavoite johtaa.

Työ- ja elinkeinoelämän mahdollisuudet saada laadukasta työvoimaa heikkenee. Hallitus haluaa vähentää ammatillista koulutusta erityisesti niiltä, joilla on jo tutkinto suoritettuna. Muuttuvassa työelämässä pärjäävät kuitenkin ne, jotka voivat rakentaa uutta osaamista olemassa olevan osaamisen päälle. Ammatilliset tutkinnot muodostavat usein osaamista syventävän jatkumon. Jatkossa tämän jatkumo on uhattuna. Jatkuva, yhä parempaan osaamiseen tähtäävä oppiminen on mahdollistettava jokaiselle työkäiselle – hallituksen esityksen suunta on päinvastainen.

Koulutuksenjärjestäjien mahdollisuudet vastata työelämän muutoksiin heikkenevät entisestään. Jostain on säästettävä – ja se jokin on hyvin todennäköisesti opettajaresurssi sekä investoinnit. Molemmat ovat turmiollisia ammatillisen koulutuksen laadulle ja tulevaisuudennäkymille. Leikkausten merkittävin suhteellinen vaikutus kohdistuu aikuisia kouluttaviin oppilaitoksiin.

Osa oppilaitoksista ajautuu toiminnan resurssien kannalta mahdottomaan tilanteeseen. Oppilaitosverkoston voi ennakoida tulevaisuudessa kapenevan, aivan kuten hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnissa mainitaan.

Vahinko tapahtui jo hallituksen kehysriihessä, jossa päätettiin 100 miljoonan euron leikkauksista. Nyt hallitus aikoo esityksessään muuttaa lakia kulttuuri- ja opetustoimen rahoituksesta siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saisi alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän. Ehdotettu muutos tavoitteellisten opiskelijavuosien vähennyksestä kohdistuu niille koulutusaloille, joilla on aikuisopiskelijoita. Hallitus ei vaikuta puheistaan huolimatta suhtautuvan jatkuvaan oppimiseen vakavasti. Tilanne ammatillisessa koulutuksessa on ajettu kaiken kaikkiaan huonolle tolalle.

Muut kommentit

-

Lehtimäki Nora
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry